

ZK test NJS – UKÁZKA (podle distančního textu *Jazyk a společnost* – zkratka JaS)

1. Okomentujte níže uvedené tvrzení, a to zejména s ohledem na to, zda je pravdivé:

Jak dokládají ukázky v 1. kapitole **JaS**, Květa Koževniková v knížce *Aby řeč nestála* stejně jako Dušan Šlosar v *Jazyčnicku* kritizovala mlhavost a nepřesnost řeči i nevhodné používání některých slov v běžné komunikaci.

Odpověď: _____

2. Dopište jméno a příjmení lingvisty, který v roce 2007 formuloval tento názor na kodifikaci češtiny:

„Obava, že škola bude vychovávat absolventy, kteří se bojí veřejně vystoupit nebo něco napsat, „protože dělají chyby“, je stejně špatná jako názor, že kodifikace je něco, co by se mělo neustále revidovat, uvolňovat a podřizovat existujícímu úzu zjišťovanému v oblastech, které se ve skutečnosti funkčně velice odlišují.“

3. Označte správné dokončení odpovědi:

Bohuslav Havránek formuloval ve sborníku *Spisovná čeština a jazyková kultura* (1932), jak mají jazykověda a jazykovědci přispívat k péči o jazyk, konkrétně o jazyk spisovný.

- a) Vysvětlil, že pro badatele je podstatné znát co nejlépe skutečný stav příslušného spisovného jazyka, aby se mohlo přikročit ke kodifikaci aktuální normy.
- b) Konstatoval, že tehdejší uvolňování spisovných norem a přesuny v žebříčku hodnot jsou patrně jevem přechodným, signalizujícím jejich přebudování směřující k vytvoření nové kvality.
- c) Poukazoval zejména na to, že národní jazyk nás spojuje v jedno společenství s minulými generacemi, proto je třeba vycházet právě z češtiny starší.

4. Jen jedno z dalších tvrzení je nepravdivé. Označte ho.

- a) Od dob Pražského lingvistického kroužku platí, že úzus neobsahuje rys závaznosti, zatímco jazyková norma i kodifikace jsou závazné.
- b) Diana Svobodová nesouhlasí s nynějším používáním termínu standard místo někdejšího označení pro jazykovou normu.
- c) Aktuálně vládne v komunikaci v českém prostředí větší benevolence, také ve veřejné komunikaci vzrostla role noremnosti, tedy uplatňování toho, co se pokládá za náležité, aniž je to skutečně už kodifikováno v kodifikačních příručkách.

5. Do textu lingvistiky Marie Čechové doplňte vynechaná slova:

„Mezi _____ a řečí je vztah dialektický, projevující se tím, že jsou neoddělitelné: jedno neexistuje bez druhého. _____, komunikační činnost jednotlivce, je individuálním způsobem realizace _____, jazykového systému.“

6. Mezi konkrétními vyjadřovacími vzory, které byly nejčastěji uváděny v sociolingvistickém dotazníkovém průzkumu fenoménu spisovnosti v ČR roce 2010, byli jmenováni také tito zástupci:

7. Zakroužkujte odpověď, kterou při uvedeném výzkumu fenoménu spisovnosti v roce 2010 nejčastěji označovali respondenti všech skupin u otázky, který z výroků nejlépe odpovídá jejich názoru na důležitost spisovné češtiny:

- a) Spisovná čeština má velký význam. Je živá a naprosto vhodná v psané i mluvené podobě. Spojuje všechny občany České republiky, starší i mladší. Měla by se využívat co nejvíc.
- b) Spisovná čeština má stále svůj význam. Potřebujeme ji, proto by ji každý měl znát. Nejlépe by ji měli ovládat ti, kdo vystupují veřejně. Vedle toho je třeba odlišit takové situace, ve kterých postačí nespisovné vyjadřování, a to hlavně mluvené.
- c) Spisovná čeština už částečně ztrácí význam. Je poněkud zastaralá, působí nepřírozně. Hodí se pro písemné dokumenty a oficiální projevy, ale mluvit spisovně se běžně nedá. I přes tyto připomínky bychom si jí měli vážit a podle potřeby ji používat.

8. Vyberte, co platí o Františku Danešovi:

- a) v roce 2009 oslavil devadesátiny;
- b) nikdy nepatřil k významným popularizátorům češtiny;
- c) zabýval se také školní výukou češtiny a přimlouval se za její zajímavější a přitažlivější pojetí, které by spočívalo v pozorování jazykových prostředků a jejich fungování.

9. Germanista Vít Dovalil v roce 2006 v časopise Slovo a slovesnost:

- a) přimlouval se za sociolingvistické ověření toho, jak spatřují fenomén standardu také učitelé coby tzv. normové autority;
- b) chválil, že učitelé se dnes staví ke školní výuce češtiny moderně a velmi rozumně;
- c) vyslovil obavu, že normové autority preferují spíše monovariantnost před pluralitou forem.

10. Okomentujte samostatně, co si představujete pod tvrzením badatelky Marie Krčmové: „Kontakt se spisovným jazykem trvá celý život.“

Odpověď: _____

Řešení NJS – ukázka:

1. *Student podrobněji objasní vlastními slovy!*
2. Jiří Kraus.
3. a)
4. b)
5. jazykem; řeč; jazyka
6. Marek Eben, Václav Klaus, Václav Havel, Zdeněk Svěrák, Ladislav Špaček, Radovan Lukavský, Karel Gott (3 a více jmen = 10 bodů)
7. b)
8. a) + c)
9. a) + c)
10. *Samostatně co nejlépe vystihnout podstatu!*

Hodnocení ZK testu: Za každou zcela správně zodpovězenou otázku získá student 10 bodů. Tam, kde se dopustil nepřesnosti nebo neúplnosti (v 1., 5. a v 10. otázce), bude počet bodů odstupňován.

Známkování:

100 – 91 b. = A

90 – 81 b. = B

80 – 71 b. = C

70 – 61 b. = D

60 – 51 b. = E

od 50 bodů – F (nevyhověl)